

מכשירי מצוה הגחלים שהם מכשירי הקטורת שעיקר מצותה היא ההקטרה **כמצוה דמו**, וכשם שפוסלת מחשבה בחפינה לפסול את הקטורת, כך מועלת מחשבה בחתיית הגחלים לפסול את הקטורת [או הגחלים], **או לא**.

(בעי) [בעו] בני הישיבה **מיניה מרב שישת:**

ארבע עבודות יש בדם:

א. **שחיטה**, והיא כשירה אפילו בזר וכל שכן בשמאל.

ב. **קבלת הדם** וקידושו **בכלי**, והיא אינה כשירה אלא בכהן, שנאמר: ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם; כי אף שאמרה תורה "והקריבו" שהוא לשון הולכה, אין כוונת הכתוב אלא לקבלה, שהרי לאחר שחיטה נכתבה, ואין הולכה אלא אם כן קיבל הדם [רש"י חגיגה יא א].

והואיל ונאמר בקבלה לשון "כהונה" הרי שאינה כשירה אלא בימין, כי כך קיבלו חז"ל: כל מקום שנאמר: "אצבע" או "כהונה" אינו אלא בימין.

ג. **הולכת הדם** לזריקה **על המזבח**, אינה כשירה אלא בכהן, והוא נלמד ממה שכתבה התורה את עבודת הקבלה בלשון "והקריבו" שהוא לשון הולכה; ודין עבודת הולכה בשמאל מתבאר בסוגיא שלפנינו.

סבירא ליה: כי אינו אלא מדרבנן, ומעלה היא בקודש, והכי קיימא לן [וכשיטתו יתבאר כאן].

העיד רבי שמעון בן בתירא: על אפר חטאת [אפר פרה אדומה] שנגע טמא במקצתו, שטימא את כולו.

הוסיף רבי עקיבא על דברי רבי שמעון — והעיד:

על **הסולת והקטורת והלבונה והגחלים** (43) של יום הכפורים [הרע"ב], שהיו מונחים אף בכלי שאין לו תוך [תוספות יום טוב], **שאם נגע טבול יום הפוסל את הקודש רק במקצתו**, הרי זה **פסל את כולו**.

קא סלקא דעתך דרב שימי בר אשי: **מדפסל בקטורת טבול יום**, הרי שקדשה הקטורת בכלי קדושת הגוף —

ואם כן **פסלה נמי לינה** בקטורת —

וכיון שכן, **מדלינה פסלה** בקטורת, הרי **פסלה בה נמי מחשבה** על מנת להלינה. (44)

בעי רב פפא:

מח-ב **חישב** מחשבת פיגול **בחתיית גחלים** מהו שתיפסל הקטורת? [ובלשון אחר ביאר רש"י: מהו שייפסלו הגחלים]; כלומר: האם חתיית הגחלים "עבודה" היא או לא.

ב.

44. הסוגיא צריכה ביאור: הרי הפשיטות אינה ממין הבעיא, שהרי הבעיא היתה אם שייך פיגול בקטורת, ואם כן מה יוסיף לנו שהקטורת קדשה קדושת הגוף?!

פוסלת, ולכן מן הדין לא היה מקום לפיגול בקטורת; אלא דילפינן מלא מלא ממנחה לפסול מחשבה בחפינה. [זבחים ט טו].

43. אע"ג שהלבונה והגחלים אינם אוכל, הרי חיבת הקודש מכשרתן לטומאה, רש"י חגיגה כג

ונפשוט להו רב ששת מהא דתנן במסכת תמיד גבי זבח עצמו — בסדר הולכת אברי התמיד אל הכבש כדי להקטירן על המזבח: הראשון — שזכה בפיס להעלות אברים לכבש, זכה — בראש וברגל; הראש — קיבל מיד מנתח האברים — בימינו וכו', ואת הרגל של ימין בשמאל^[ר] —

ומוליך את הרגל כשבית עורה — הצד שהיה מכוסה בעור קודם ההפשט, כלומר: לא במקום החתך — לחוץ; ואילו מקום החתך לפני כפי כהן, כי כך נאה הדבר.

הרי למדנו: הולכה כשירה בשמאל; ולמה לא פשט רב ששת את הבעיא ממשנה זו המדברת בזבח ולא בקטורת!?

ומשנינן: אי מהתם — מן המשנה בתמיד, המדברת בהולכת אברים להקטרה על המזבח, עדיין אין להכריח על הולכת דם לזריקה שתהא כשירה בשמאל —

ד. זריקה, והיא אינה כשירה אלא בכהן, שנאמר: והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו — הכהנים — את הדם על המזבח סביב; וכיון שכן אף היא אינה כשירה אלא בימין, שהרי נאמר בה כהונה.

הולכה בדם — שלא נאמר בה לשון "כהונה" בהדיא, כי עיקר הפסוק "והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם" על קבלת הדם נאמרה ולא על הולכה, אף שדרשוהו חז"ל על הולכה — הנעשית בשמאל, מהו שתהא כשירה?

אמר להו רב ששת: תניתוה לשאלתכם במשנתנו, דתנן: נטל את המחיתה של הגחלים בימינו, ואת הכף עם הקטורת בשמאלו, הרי שהולכה בשמאל כשירה.⁽⁴⁵⁾

ותמהינן עליה דרב ששת שפשט הספק שנסתפקו בדם הזבח, מן הקטורת שאינה זבח:

לעשותו, כלומר: הרי אי אפשר בלאו הכי, כמבואר בגמרא לעיל מז א; וראה גם בתוספות ישנים, [וראה עוד בתוספות ישנים יומא לט א ד"ה כי הדדי, ובתוספות הרא"ש שם].

ב. והרמב"ם [עבודת יום הכפורים ד א] כתב אף הוא: כבר ביארנו שהולכה בשמאל פוסלת בדם הקדשים ושאר העבודות, ולפיכך היה מן הדין שיוליך המחיתה בשמאלו וכף הקטורת בימינו; אבל מפני כובד המחיתה ועוד שהיא חמה, אינו יכול לסובלה בשמאלו עד הארון, לפיכך נוטל את המחיתה בימינו וכף הקטורת בשמאלו, [הובאו דבריו בהערות לעיל מז א, ראה שם], וכן כתב המאירי.

וכתב הכסף משנה לבאר: ואפשר, דהולכה בשמאל לא פסלה אלא מדרבנן; אי נמי: משום

וביאר החזון איש שם: רב שימי סבר בסברא דודאי מרבינן מלא מלא, אלא שיש מקום לומר שאין חפינה מכלל עבודה אלא כעין יציקה ובלילה במנחות שהיא הכשר מצוה, והא ראייה, שהרי הקטורת מונחת כל השנה ולא נפסלת בלינה, ומזה יש ללמוד כי עיקר קדושתה להקרבה באה בבת אחת עם ההקטרה, שהרי לא מצינו "עבודה" בדבר שאין לינה פוסלת, ועל זה הביא רב שימי מן המשנה דבכלי מיפסל בלינה, ואם כן הוי השתא קרבן גמור, ומסתבר דחפינה במקום קמיצה.

45. מסקנת הגמרא לקמן, כי ההולכה בשמאל פסולה, ואין הגמרא חוששת לראיה זו. א. ובירושלמי קאמר: שנייא היא שאינו יכול

ותמהינן עליה דרב ששת:

והא רב ששת עצמו הוא דאזתבה, כלומר: הביא ברייתא זו לבית המדרש כדי להקשות ממנה לענין אחר; ואם כן על כרחך שמע ברייתא זו, והאיך טעה לומר שההולכה כשירה בשמאל נגד הברייתא?!

דהרי אמר ליה רב ששת לאמוריה דרב חסדא [הוא כעין מתורגמן, שומע את דרשת רב חסדא ומסבירה לרבים]:

בעי [שאל נא] מיניה מרב חסדא: הולכה של הדם בזר — מהו שתהא כשירה?

אמר ליה רב חסדא לאמוריה: כשירה ההולכה בזר —

ומקרא מסייעני: "וישחטו הפסח, ויזרקו הכהנים מידם — של השוחטים הזרים, שנטלו השוחטים את הדם מידי הכהנים המקבלים והוליכום לכהנים הזורקים —

כי הוה אמינא: הני מילי — שהכשרנו בשמאל — הולכה של אברים דלא מעכבא הקטרתם את הכפרה, כי אין כפרה אלא בדם ואם לא הוקטרו אבריו הרי הקרבן כשר.

אבל הולכת דם, דזריקת דם מעכב, כפרה הוא, הוה אמינא דלא.

לפיכך קא משמע לן רב ששת דאפילו הולכה כזו כשירה בשמאל, שהרי הקטרת הקטורת ביום הכפורים מעכבת, ואפילו הכי הולכתה כשירה בשמאל.⁽⁴⁶⁾

מיתבי לרב ששת שהכשיר הולכה בשמאל:

זר ואונן שיכור ובעל מום, כל אלו בקבלה ובהולכה ובזריקה — פסול.

וכן יושב וכן שמאל פסול בכל העבודות האלו; הרי בהדיא כי ההולכה בשמאל פסולה, ודלא כרב ששת.

ומסקינן: תיובתא דרב ששת.

בשמאל, משום הכי מתכשר אף באופן זה, ראה שם.

46. בגמרא זבחים כד ב ומנחות י א, מקשה הגמרא: הרי הולכת אברים לכבש דכתיב בהו "כהונה" דכתיב והקריב הכהן את הכל [והקטיר] המזבחה, ותנן: הרגל של ימין בשמאל ובית עורה לחוץ?!

ומשני: כי אמרינן: או אצבע או כהונה בדבר המעכב כפרה.

וברש"י מנחות י א [דלא כרש"י בזבחים, שפירש כמו כאן] פירש: "הולכה לא מעכבא, דאפשר לפשוט ולנתח אצל הכבש"; וראה מה שתמה על זה בקרן אורה שם; וברש"י שם כתב, דמסוגיא דידן מוכח לא כפירוש רש"י במנחות.

דאי אפשר שלא בהילוך בקטורת לא פסלה ובהכי אפשר רחמנא; ולביאור זה האחרון הסכים ב"גבורת ארי" מלואים בתחילת הפרק, וראה שם.

[ובמה דמשמע ברמב"ם, דעל הולכת המחיתה בשמאל אין צריך לטעם דלא אפשר, ראה לחם משנה, ואריכות דברים ב"חונן דעה" עמוד שיר, ובכל מה שהביא שם].

ג. והריטב"א כתב: ומתניתין דהוליך את הכף בשמאלו, שאני התם דלא בעיא כלי אלא משום דלא אפשר; ויש לבאר דבריו בכמה דרכים.

ובחזון יחזקאל [תוספתא יומא ב סוף י בחדושים] ביאר: כי הואיל ואילו היה אפשר, הרי היה מביאו בשני חפניו, שאף היא הולכה